

A kormány tudománypolitikája

● Budapest (MTI)

A tudományos kutató-sokra, az innovációra fordított közpénzek és egyéb források a jövőben csak úgy növelhetők, ha a kormány és a tudósok között egyfajta párbeszéd, együttgondolkodás, együttműködés alakul ki – jelentette ki az oktatási miniszter a kormányzat tudománypolitikai elképzeléseiről a Magyar Tudományos Akadémián hétfőn tartott előadásában Budapesten.

Pokorni Zoltán elmondta: az Oktatási Minisztérium készíti elő a tudományos technológiai politikai kollégium és a tudományos előkészítő bizottság felállításának tervét. A kollégiumot a miniszterelnök vezeti majd, tagjai az oktatási és a gazdasági miniszter mellett a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériumának vezetője, valamint a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter. A kollégium munkájában a miniszterelnök felkérése alapján várhatóan részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) elnöke, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) Tanácsának elnöke, továbbá az Oktatási Minisztérium részéről Kroó Norbert államtitkár.

A tudományos előkészítő bizottság tíz tagját a tárca terve szerint a Miniszterelnöki Földtudományos Műszaki Fejlesztési Tagozat szakemberei és a

gazdasági élet jelentős szereplői alkotják majd. E grémium feladata lesz, hogy javaslatot tegyen a kormány tudománypolitikai irányelveire, az azokat megalapozó ágazati stratégiákra és az európai uniós kutatási-fejlesztési programokban való magyar részvétel feltételeire vonatkozóan. Utóbbival kapcsolatban Pokorni Zoltán közölte: kezdeményezni fogja, hogy az Európai Uniótól tudományos célokra elnyert, ám eddig fel nem használt pályázati összegek folyósítását ütemezzék át és 2-3 évvel hosszabbítsák meg.

A bizottságtól javaslatot várnak a nemzeti tudományos-információs hálózat fejlesztésének koordinálására, a különböző tárcáknál a pályázati rendszerek összehangolására, illetve arra, hogy hogyan lehetne minél több nem költségvetési forrást a kutatás és az innováció területére áramoltatni.

A tárca vezetője az 1999. évi költségvetés tudományos célokra fordított tételeiről szólva kiemelte: a felsőoktatásban a kutatás finanszírozására a normatív támogatási rendszerben 2,4 milliárd forintot különített el a kormány, ami 50 százalékkal több a tavalyi összegnél. A kutatásfejlesztési ráfordítások a múlt évhez képest 27 százalékkal, összesen 106 milliárd forintra nőnek, ami megközelíti a GDP 1 százalékát.

Idén a Magyar Tudományos Akadémia teljes támogatása 15 milliárd forintól 17,5 milliárd forintra emelkedik, ami 16,8 százalékos növekedést jelent.

● Francia szellem a Nyugat körül Sauvageot magyar „missziója”

Madácsy Piroska, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Magyar Irodalom Tanszékének vezetője. (Fotó: Schmidt Andrea)

„Francia szellem a Nyugat körül” címmel adta ki a magyar-francia irodalmi komparatiztika területén írt új tanulmányait Madácsy Piroska irodalomtörténész. A kötet jelentős részt szentel Aurélien Sauvageot (1897-1988), francia nyelvész, stilisztika és műfordító magyarországi kapcsolatainak. A könyvvel kapcsolatos kutatásairól a szerzővel készült interjú.

● **Hogyan került Sauvageot fiatal nyelvésznek Magyarországra?**

– Ezt különös módon annak a nyelvészprofesszornak, Antoine Meillet-nek köszönhetem, akinek nem volt túlságosan hízelgő véleménye a magyar nyelvről. Meillet a finnugor nyelvetudomány területére vezetett el Budapestre. Sauvageot akkor még egyetlen szót sem tudott magyarul, de feltett szándéka volt, hogy megtanulja ezt a nyelvet is. Mivel önmagával szemben különösen igényes, tisztában van azzal, hogy egy nép kultúráját anyanyelvénél elsajátítása nélkül nem tudja megérteni. Mindez a 20-as évek elején történt, amikor a magyar-francia politikai viszonyok hidegek voltak. Ő azonban mindig felül-emelkedett a politikán, inkább tanult és kutatott. Elhatározta, hogy elveti az előítéleteket, és csakis a saját tapasztalataira támaszkodik. Sauvageot baloldali gondolkodású volt, ugyanakkor mindenféle politikai kényszerrel szemben lázadó jakobinusnak érezte magát. Magyarországon azzal az értelmiségi réteggel került kapcsolatba, akik az 1923-tól 1931-ig tartó időszakban, míg ő az Eötvös Kollégiumban tanított, az erősödő nacionalizmus ellenében maguk is a baloldalhoz közelítettek. Így került a Nyugat környezetébe, ahol szinte minden jelentős író személyesen megismert. Egyik „beavatója” Zolnai Béla nyelvész és irodalomtörténész, aki akkoriban a szegedi egyetem tanára volt. Zolnai rendszeresen felkereste Sauvageot-t, és tanácsokat adott neki, hogy kiket érdemes olvasnia a magyar irodalomból, és kikkel érdemes megismerkednie. Ugyanezt tette másik irányítójával, Gyergyai Albert irodalomtörténész és műfordítóval is.

Összehasonlító szellemrajz

Madácsy Piroska „Francia szellem a Nyugat körül” című könyve háttérként Aurélien Sauvageot és Kosztolányi Dezső fényképe jelzi, hogy a szerző számára a két ember az első világháború utáni magyar-francia kapcsolatok szimbolikus párosa. Kosztolányi, aki a fagyos politikai hangulat ellenére a korabeli francia kultúrával újradefiniált dialógus fontosságát ismerte fel és Sauvageot, aki szinte ismeretlenül érkezett Magyarországra, s a magyar nyelvet és kultúrát először kezdve a legkevésbé kedvező történelmi légkörben is vallotta, hogy a magyar hang nem hiányozhat „a nemzetek kórusából”. Madácsy Piroska minderről újat tud mondani. A Sauvageot-hagyaték feldolgozása révén egymáshoz szinte egy regény fejezeteiként illeszkedő tanulmányokban tárja fel a nyelvész egyre mélyülő viszonyát a magyarság eszméjéhez. Az eredmény egyike azoknak az olvasmányos, ám adatokban gazdag tanulmányköteteknek, amelyek céljukat szinte észrevétlenül érik el, mert közben, élénk képet festve a kor irodalmi eseményeiről és fordulatairól, másegyébél nyűgöznek le az olvasót. A kötet jó példája az összehasonlító irodalomtörténeti műveknek: francia, illetve magyar vételessé szálai mind-egyik összefutnak, nincs olyan téma az egyik oldalon, amelyre ne felelne a másik.

● **Kosztolányi Dezső egy vitáiban keményen megbírtálta Antoine Meillet-t, Sauvageot mesterét, a magyar nyelvről alkotott véleménye miatt. Mi volt Sauvageot reakciója erre a vitára?**

– Kosztolányi vitáit a Nyugatban való megjelenése után, Gara László fordításában franciául is kiadták, ám Meillet nem válaszolt neki. A vitairól, mint tudjuk, rendkívül szenvedélyes hangú volt, amely, miután a franciák első sorban racionalisták, s azután érzelmi lények, meglepte Sauvageot-t. Amíg nem ismerte fel, hogy mit jelent számunkra az „erős várunk a nyelv”, addig meg sem értette ezt a hirtelen jalkiáltást Európába. Ő természetesen nem tartotta győzelmi ünnepségnek a magyar kultúrát, mint Meillet, és a magyar nyelvet is magas szintre helyezte.

● **Az Ön kutatásai hogyan irányultak a magyar és francia kultúra kölcsönhatásainak területére?**

– 1976 óta foglalkozom e területtel. Egyik ihletőm édesapám, Madácsy László, a szegedi egyetem francia tanszékének vezető professzora volt, aki a szegedi magyar irodalom kutatása mellett a magyar-francia irodalmi kapcsolatok iránt érdeklődött. Taná-

csaiban mindig azt hangsúlyozta, ha olyasmit szeretnék kutatni, ami elkerülte mások figyelmét, akkor ne csak a magyar irodalommal, vagy ne csak a franciával foglalkozzam, hanem a kettővel együtt. Ez nehéz dolog, mert a kettő kölcsönhatását és találkozási pontjait csak sok munkával lehet feltárni. Megfogadtam útmutatást, és ennek eredménye a „Francia szellem a reformkorban” című 1986-ban befejezett, majd 1992-ben megjelent könyvem lett. Az 1830 és 1848 közötti időszak különleges a magyar-francia irodalmi kapcsolatokról történetesen, amikor a magyar szellemi élet a német hatásoktól igyekezett szabadulni, s ezek ellensúlyozása céljából fordult a francia felé. Nos, amikor Il-Endre elolvasta a francia irodalom reformkori recepciójáról írt könyvem, javasolta, hogy ugyanezt a munkát végezzem el a Nyugat időszakához kapcsolódóan. Elkészülő könyvem a Szépirodalmi Kiadó megjelentette. Sajnos ő időközben elhunyt. Az ötlet azonban nagyon jónak tartottam. Kiss Ferenc, aki egy időben tanszékvezetőm volt, és egyik legnagyobb hatású tudós-barát az életemben, arra hívta fel a figyelmem, hogy az Akadémia Levéltárában található Kosztolányi-hagyaték

● **Hol kutatott még a kötet tanulmányaihoz?**

– Jelentős kéziratgyűjteményeket találtam a Széchenyi Könyvtárban és az Eötvös Kollégium Könyvtárában, ahol a Sauvageot-levelezés nagy része megtalálható. A franciaországi anyag felfedezése szinte a véletlennek köszönhető. 1989-ben Aix-en-Provence-ban vettem részt egy konferencián, abban a városban, ahol Sauvageot nyugdíjaztatása után, 1967-től élt. Jacques Viard professzor jelezte, hogy Sauvageot magyar, francia és finn nyelvű könyvtárát az Aix-en-Provence-i Egyetem Bölcsészkarának adományozta. Az Aix-en-Provence-i egyetemen csodálatos gyűjteményt találtam: dedikált Kosztolányi, Babits, Móricz, Illyés-köteteket sorban, és Sauvageot franciaországi levelezésének egy részét, valamint fordítás-kéziratait. Egy év múlva visszamentem a francia kormány megbízásából, hogy rendezzem és dokumentáljam Sauvageot hagyatékát.

● **Teremtett-e iskolát Sauvageot Franciaországban?**

– Ma már úgy érzem, igen, habár ez még nincs benne a köztudatban. De ha megnézzük azokat az egyéniségeket, akik tanítványai voltak, például Jean-Luc Moreau, a finnugor nyelvek professzora, Roger Richard, az ember tragédiája fordítója, a Körösi Csoma-kutató Bernard Le Calloch, Jean Perrot nyelvészprofesszor, a párizsi francia-magyar egyetemek közötti központ vezetője, láthatjuk, hogy a magyar kultúra franciaországi elterjedése mennyit nyert Sauvageot-val. Sauvageot missziója nem volt eredménytelen.

Panek Sándor

Bölcsész-felkészítés

● **Munkatársunktól**

A Tehetségért Mozgalom (TM) szervezésében február 6-án nyílt nappal egybekötött előkészítő tanfolyam indul a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. Először a kar dékánhelyettese és a tanulmányi osztály vezetője tart tájékoztatást a felvételiéről, majd ezután indítja a bölcsész TM hagyományos felkészítő kurzusait magyar nyelv és irodalomból, történelemből, angolból, németből, érdeklődés esetén pedig olaszból, latinból, francia nyelvből, spanyolból és filozófiából is várják a jelentkezőket. A konzultációk szombat-foglalmzásokból állnak. A foglalkozásokat bölcsészkarai oktatók és hallgatók tartják. A felkészítés minden olyan felsőoktatási intézményre is vonatkozik, ahol a felvételi tárgyak megegyeznek a fentiekkel. A tanfolyam díja nyolcezer forint. A nyílt nap kezdete kilenc óra, helye pedig a JATE BTK Auditorium Maximuma (Egyetem u. 2.). Érdeklődni a 454-128-as telefonszámon lehet.

Orosz-magyar nagyszótár

● **Munkatársunktól**

Kiss Lajos, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja főszerkesztésében és a Scriptum kiadó gondozásában új orosz-magyar nagyszótár jelent meg. A szótárban több mint 200 ezer címszó, kifejezés és állandósult szókapcsolat található korszerű és hiteles nyelvi környezetben. A mű nem az Akadémia kiadó által korábban könyv alakban megjelentetett nagyszótár felújítása, hanem új szerkesztési elveken alapul. A szócikkek kidolgozása és aktualizálása lehetővé teszi az egyes nyelvi elemek élő használatát. A nyelvet jelenlegi állapotában rögzítő szótár nagy segítségére lehet mindazoknak, akik kapcsolatba kerülnek az orosz nyelvterület bármely részével.

Pályaválasztás

● **Békéscsaba (MTI)**

Nyolcezer diákot várnak a Viharosok hat városában tartandó pályaválasztási tanácsadásra, amelyen 125 általános iskola, 54 középiskola és három főiskola idén végző tanulói a kamaráknak, a megye nagyobb munkaadóinak, szakképző intézeteinek s önkormányzatainak a képviselőivel találkoznak a továbbtanulási és munkavállalási lehetőségekről – hangzott el a Békés Megyei Munkaügyi Központban megtartott sajtótájékoztatón.

Az Országos Foglalkoztatási Alapítvány támogatásával tartandó békési pályaválasztási szakmai napok során január 25-én Békéscsabán nyitották meg, s az utolsó fórumot február 2-án Mezőkovácsházán rendezik. Nagy Ágnes igazgató elmondta, hogy Békésben jelenleg 12,3 százalékos a munkanélküliség, a majdnem huszonegyezer nyilvántartott munkanélküliből kétezer az elmúlt egy hónapban veszítette el állását, elsősorban a mezőgazdasági és építőipari idénymunkák befejeződése miatt. Az egy hónap alatti növekedés ellenére az esztendővel elelőtti 14 százalékos munkanélküliségnél ma kedvezőbb a helyzet.

● Az FDSZ egyetért és tiltakozik

Új Bokros-csomag

● Budapest (MTI)

A felsőoktatásban leginkább érintett szakszervezetek alapvetően egyetértenek a végrehajtandó intézményi integráció elveivel – mondta a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének (FDSZ) elnöke az Agrároktatási és Kutatási Dolgozók Szakszervezetével és az Orvosegyetemek Szakszervezeti Szövetségével tartott közös sajtótájékoztatón.

Kis Papp László ugyanakkor hangsúlyozta: az említett folyamatnak „észközként” kell megjelennie a hallgatók minőségi képzésének javításában a szakválasztás során, illetve az intézményekben belüli átjárhatóság biztosításában. Fontosnak tartotta, hogy az intézmények anyagi és szellemi erőforrásainak koncentrációja révén a jövőben nagyobb lehetőség nyíljon a megnevelők oktatási és kutatási feladatok ellátására. – Az összevonások során azonban figyelembe kell venni a felsőoktatásban dolgozókat, a hallgatókat és az in-

tézmények munkatársainak érdekvédelmi szempontjait és jogbiztonságát is – szögezte le az elnök.

Kis Papp László közölte: az érintett szakszervezetek a leghatározottabban tiltakoznak a kormány felsőoktatási dolgozókat érintő 3 százalékos létszámleépítési terve ellen. Az 1999. évi költségvetési törvény megvalósításakor mintegy ezer, az oktatást közvetlenül segítő közalkalmazottat és részfoglalkozású oktatót bocsátának el. – Ennek hatása felérne egy második Bokros-csomaggal és alapvetően veszélyeztetné az intézményekben az oktatókutató, illetve a gyógyító feladatok ellátását – tájékoztatót az elnök. Az elmúlt években háromszorosára növekedett hallgatói létszám mellett az intézmények ilyen mértékű létszámcsökkentést már nem lennének képesek elviselni. – Amennyiben a pénzügyi kormányzat nem áll el ettől a szándékától, és a január végéig zajló tárgyalásokon nem sikerül megegyezésre jutni, az érintett érdekképviseleti szervezetek sztrájkkészültséget jelentenek be – mondta Kis Papp László.

A többség támogatja

● Budapest (MTI)

A felsőoktatási intézmények mintegy kilencven százaléka véleményezte a tárca integrációs tervét, és juttatta vissza állásfoglalását a miniszteriumhoz – közölte Kiss Ádám, a tárca felsőoktatási helyettes államtitkára. A véleményezés, amelynek határideje január 15-e volt, nem volt kötelező jellegű az intézmé-

nyek számára. A tapasztalatokról szólva a helyettes államtitkár leszögezte: a válaszadó intézmények többsége elfogadta a minisztérium integrációs javaslatát, mintegy 10-nál kevesebb kifogással volt. Utóbbiak közül Kiss Ádám a budapesti és győri tanítóképzőt, illetve a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemet emelte ki.